

Van de redactie

Wat is de productiviteit van de overheid? Wat is de effectiviteit van haar diensten? Twee simpele vragen, waarvoor het antwoord moeilijk te geven is. Daarvoor moet je veel informatie hebben, die goed vergelijkbaar is in de tijd en voor de diverse instellingen en die vooral ook betrouwbaar moet zijn. In onderstaand artikel van Pierre Koning wordt aangegeven dat er nog veel onderzoek moet plaatsvinden om voor bovenstaande vragen een betrouwbaar antwoord te vinden. Hij geeft een overzicht van de verschillende typen onderzoek en wat daaraan nog ontbreekt. Productiviteits- en effectiviteitsonderzoek zijn hard nodig en zou zeer zeker worden bevorderd als overheidsinstellingen meer van hun gegevens beschikbaar zouden stellen.

Ondertussen zitten beleidsmakers niet stil. Maatschappelijke problemen vragen om oplossingen. Zoals voor mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt die door middel van re-integratie aan een baan moeten worden geholpen. Lukt dat? Margaretha Buurman geeft in haar artikel aan dat de overheid ca. twee miljard euro aan re-integratie uitgeeft, maar de effecten daarvan zijn gering. Ook hier ontbreekt het aan goede informatie om exact de positieve en negatieve effecten vast te stellen. Maar daarop kan niet worden geacht. Buurman komt met aanbevelingen, maar verwacht er geen wonderen van, concludeert ze.

Je kunt ook zonder kwantitatieve analyses tot beleidsvoorstellen komen. Meer markt en minder overheid roepen economen de afgelopen jaren in koor. Dus worden overheidsbedrijven geprivatiseerd. Maarten Veraart beschrijft in zijn artikel de stand m.b.t. de hervormingen van de spoorwegen, vooruitlopend op de evaluatie die dit jaar verschijnt. Uit zijn analyse blijkt dat de liberalisering van het spoor tot problemen heeft geleid bij de scheiding van infrabeheer en exploitatie. Er zijn conceptuele denkfouten gemaakt en het transitieproces laat te wensen over. Veraarts conclusie is hard: "Het heeft ontbroken aan een doordacht en consequent beleid vanuit de rijksoverheid". Of de stelling "meer markt en minder overheid" voor het spoor betwist moet worden, zal de tijd leren als alle genoemde problemen zijn opgelost.

Ook het onderwijs heeft de afgelopen jaren een fors hervormingsproces ondergaan. Op grond van cijfermatige analyses van de kosten, aantallen leerlingen en inzet van personeel in de verschillende onderwijssectoren rekenen Jos Blank en Carla Haelermans af met de veel gehoorde stelling dat de doelmatigheid en kwaliteit van het onderwijs ondermijnd worden door het groeiend aantal managers en ondersteuners. Gedurende de laatste 16 jaar blijkt dat het kostenaandeel van overhead in alle onderwijssectoren een bescheiden trendmatige groei heeft vertoond. Soms is het beschikbare cijfermateriaal dus wel geschikt, mits goed geanalyseerd, om interessante beleidsconclusies uit te trekken.

Het Tijdschrift voor Openbare Financiën is een digitale uitgave van de Wim Drees Stichting voor Openbare Financiën en in te zien op www.wimdreesstichting.nl en www.tvof.nl.

Leen Hoffman